

Messadi davart il credit supplementar per renovar la reit da vias da funs a Ruschein

Preziada dunna presidenta dil parlament
 stimadas parlamentarias, stimai parlamentararis

L'anteriura vischnaunca da Ruschein ha realisau ils davos onns ver duas tiarzas dallas mesiras decididas 2010 per renovar sia reit da vias da funs. El fratemp ha il project stuiu vegnir adattaus differentas gadas ed ils cuosts ein s'augmentai visavi il preventiv oriund. Ils cuosts supplementars totals per realisar igl entir project muntan ad 1.5 miu. francs. Ins quenta da saver terminar las lavurs igl onn 2025. Perquei suttametta la suprastanza communal al parlament communal in credit supplementar che sto vegnir predeliberaus per mauns dallas votantas e dils votants all'urna.

Situaziun da partenza

A caschun dalla radunonza communal dils 27 d'avrel 2010 ha la vischnaunca da Ruschein decidiu da renovar la reit da vias da funs e concediu per quei intent in credit brut da 5 miu. francs. Il project era vegnius exponius publicamein igl onn 2008. Ils 18 da matg 2010 ha il departament d'economia publica e fatgs socials approbau il project cun cundiziuns.

Il project cumpigliava differentas mesiras da renovaziun sin ver 20 tschancuns da via. La carta cun ils tschancuns ei aschuntada ell'annexa. Las mesiras eran vegnidas fixadas tenor il stadi da savida ed il stadi dallas vias da lezzas uras.

Parts da construcziun	Dimensiun dalla renovaziun	Divers en CHF	Cuosts en CHF
Vias bituminusas	2'682 m		4'307'400
Vias da betun	620 m		
Vials	3'346 m		
Cuosts da mutaziun, acquist da terren		147'000	
Accumpignament ecologic, hidrolog		105'600	
Caussas nunprevidas		440'000	
Total divers			692'600
Total (basa da prezis 2008, incl. TPV)			5'000'000

tabella 1: cumposiziun dil credit tenor il preventiv 2008

Lavurs realisadas tochen uss

- nr. 1 Las empresas mesiras ein vegnidas realisadas igl onn 2011 cun sanar la via da Tischinas a Ruschein. Las lavurs ein vegnidas terminadas en etappas (1.1, 1.2) entochen igl onn 2013.
- nr. 3 e nr. 8 Igl onn 2015 ein las vias nr. 3 e nr. 8 vegnidas renovadas.

- nr. 2 Il project d'exposiziun approbau preveseva da renovar mo ils emprens 200 m dalla via nr. 2 cun vials da betun. Pervia d'ina stalla ch'ei vegnida construida da niev igl onn 2013 ad Acla Gronda han ins adattau il project (nr. 2.2). La renovaziun ei vegnida extendida sin in tschancun da bunamein 500 meters ed en in liug han ins midau la cuvrada. Igl uffeci d'agricultura e geoinformaziun e la vischnaunca dad Ilanz/Glion han approbau la midada ch'ei vegnida realisada igl onn 2016.
- nr. 5, nr. 7 e nr. 18 Las vias nr. 5, 7 e 18 ein vegnidas sanadas tenor plan ils onns 2016 tochen 2019.
- nr. 14b Il project d'exposiziun da 2008 preveseva da tractar mo la surfatscha dalla via nr. 14b. Ultra da quei duevan singulas construcziuns artificialas vegnir sanadas. Duront la projectaziun detagliada dil tschancun han ins denton constatau che la via veva pitiu fetg dapi igl onn 2008 e ch'ei tunscheva buca da tractar sulettamein la surfatscha. Per augmentar a liunga vesta la capacita da carga dalla via han ins decidu da stabilir il cement cun ina cuvrada da betun d'asfalt sco stresa da basa. Il fevrer 2019 ha il cantun approbau la midada dil project. La realisaziun ei succedida ils onns 2019 e 2020.

Cuosts dallas lavurs exequidas tochen uss

Ils cuosts effectivs ch'ein seresultai tochen uss ein ver 600'000 francs pli aults che preventivai. Ils cuosts supplementars sin fundament dallas midadas dil project descrettas sura muntan a rodond 430'000 francs. Ils cuosts supplementars da 170'000 francs ein d'attribuir alla carischia.

Via da funs nr.	Preventiv 2008 en CHF	Cuosts effectivs en CHF
1	1'513'265	1'111'801
3, 8	530'558	468'864
2	94'042	305'602
5, 7	665'350	484'057
18	128'195	196'192
14.1b	411'683	766'806
14.2b		608'715
Total	3'343'093	3'942'037
Cuosts supplementars		598'943

tabella 2: cumparegliaziun dil preventiv 2008 e dils cuosts effectivs dallas mesiras gia realisadas

Lavurs planisadas 2022–2025

Per ils onns 2022 entochen 2025 eis ei previu da sanar ils suandonts tschancuns parzials:

- nr. 4 Igl onn 2022 eis ei previu da sanar la via nr. 4. Per quei tschancun exista in preventiv actualisau.
- nr. 16 e nr. 20 Ella zona dil vitg eis ei previu da sanar ils onns 2023 e 2024 las vias nr. 16 e nr. 20. Tier la via nr. 20 setracta ei d'ina amplificaziun dil project che fageva buca part dil project d'exposiziun 2008. La via ha contonschiusu zenit e sto vegnir sanada cumpletamein. L'exposiziun publica ei succedida la primavera 2020.

Tenor ils schazetgs actualisai vegen la via nr. 16 a custar considerablamein dapli che planisau. Il motiv ei ch'ins sto realisar in bien ton dapli construcziuns artificialas che previu e ch'ils cuosts ein vegni sutstimai il mument dall'exposiziun publica igl onn 2008.

nr. 14.3b Per la via 14.3b, il davos tschancun tochen l'Alp Ruschein, era ei previu oriundamein da realisar mo in tractament dalla surfatscha. Era quella part vegen stabilida da niev cun ina cuvrida da betun d'asfalt sco stresa da basa (2023). Ils detagls dependan aunc dalla determinaziun dallas zonas per la protecziun dallas fontaunas ch'ei aunc buc approbada. Igl ei da quintar cun cuosts da ver 980'000 francs.

nr. 10, 11, 13, 15 Ils cuosts per sanar las vias restontas ein empau pli aults che previ el preventiv oriund, perquei ch'ils cuosts da construcziun ein s'augmentai (carischia). La realisaziun ei previda per ils onns 2024 e 2025.

Cumparegliaziun dils preventivs 2008 e 2022

Risguardond la carischia e las midadas resp. amplificaziuns dil project, quenta il preventiv actualisau 2022 cun cuosts supplementars da ver 1.5 miu. francs per las lavurs ch'ei aunc da realisar:

Via da funs nr.	Preventiv 2008 en CHF	Preventiv 2022 en CHF
4	352'659	376'000
16	343'379	632'000
20	-	160'000
14.3b	(gia cuntenida en 14.1b e 14.2b)	990'000
10	52'466	87'000
11	48'011	60'963
13	97'755	146'000
15	70'037	106'000
Total	964'306	2'557'963
Cuosts supplementars		1'593'657

tabella 3: cumparegliaziun dil preventiv 2008 e dil niev preventiv 2022

Ils motivs per las differenzas

Il credit vegen surpassaus pervia dallas suandontas midadas:

Via da funs nr.	Differenza en CHF	Motiv
gia realisada	effectiva	
1	- 401'465	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
2	+ 211'560	midada dalla cuvrida sin in tschancun da 202 m: cuvrida d'asfalt enstagl da vials da betun e prolungaziun per 487 m
3, 8	- 61'964	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
5, 7	- 181'293	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
14.1b e 14.2b	+ 963'838	midada dalla cuvrida: asphalt enstagl tractament dalla surfatscha incl. remplazzament cumplet dalla surstructura
18	+ 67'997	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
Total	+ 598'943	cuosts supplementars totals tochen uss

Planisau 2022–25	Schazetgs	
4	+ 23'341	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
14.3b	+ 990'000	midada dalla cuvrida
16	+ 288'621	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
20	+ 160'000	amplificaziun dil project
10	+ 34'534	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
11	+ 12'952	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
13	+ 48'245	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
15	+ 35'963	differenza visavi il schazetg oriund dils cuosts
Total	+ 1'593'657	cuosts supplementars totals planisai

Divers (tabella 1)	- 692'600	ei vegniu e vegn quintau giu els singuls projects
Total	1'500'000	

tabella 4: ils motivs per las differenzas

Resumaziun

Per sanar las vias da funs a Ruschein eis ei da quintar cun cuosts totals da 6'500'000 francs. Il credit oriund vegn surpassaus per 1.5 miu. francs.

Realisaziun	Cuosts en CHF
2011–2021	3'942'037
2022–2025	2'557'963
Total	6'500'000

tabella 5: resumaziun dils cuosts totals

Renovaziun periodica (PWI)

Il stadi dalla via nr. 14a era vegnius valetaus optimisticamein, aschia ch'ins veva previu da sanar quella mo per part e preventivau per quei intent 80'000 francs. Quella summa ei gia vegnida quintada giu els tschancuns nr. 14.1b e nr. 14.2b. Perquei che la via ei ussa denton en in stadi bia mender, ha la vischnaunca inoltrau igl onn vargau al cantun ina damonda da sustegn el rom d'ina renovaziun periodica (PWI). La finamira dallas contribuziuns federalas e cantunalas per renovaziuns periodicas dall'infrastructura agricola ei da mantener la sostanza e la valeta dallas ovras da construcziun.

La renovaziun periodica dil tschancun nr. 14a cumpeggia mesiras per sanar las cuvridas dallas vias da glera e da catram sco era da renovar la drenascha dallas vias e las construcziuns artificialas. Aschia ei la capacita da carga da quella via aunc buna avunda e sto buca vegnir rinforzada.

Il tschancun cun ina lunghezza totala da 5.17 km s'extenda dil vitg da Ruschein tochen a Tarschinas. Ils donns dalla via d'asfalt creschan pli e pli entras il diever cuntinuont. La cuvrida ha ruosnas e deformaziuns miezgrondas e grondas (crenas els vials). En certs loghens ein era las scarpas dalla vart sut dalla via donnegiadas.

La via vegn sanada cun ina cuvrida satella. En loghens cun pigns donns vegn igl asphalt reparaus mo parzialmein. Ultra da quei ston ins renovar la drenascha dalla via e rinfoszar per part las chinettas. Igl ei previu da realisar quellas lavurs 2022. Ils cuosts totals da questa sanaziun muntan tenor il preventiv ad 800'000 francs.

Gener da lavur	Cuosts en CHF
Impressari / lavurs da cuvrida	770'000
Direcziun dil project entras la vischnaunca	15'000
Atgnas prestaziuns dalla vischnaunca	15'000
Cuosts totals preventivai incl. TPV	800'000

Finanziaziun

Per sanar las vias da fons tenor il project d'exposiziun digl onn 2008 indemniseschan la confederaziun 34 % ed il cantun Grischun 31 % dils cuosts cun dretg da contribuziuns a basa dil preventiv oriund. Ils cuosts cun dretg da contribuziuns vegnan calculai ed indemnissai sin fundament dil project d'exposiziun. Per midadas da project dat ei neginas contribuziuns. En total sa la vischnaunca damai quintar cun contribuziuns ell'altezia dad 1.1 miu. francs. Ils cuosts dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion per sanar las vias restontas muntan a 1'457'963 francs.

Per la renovaziun periodica (nr. 14°, PWI) han la confederaziun ed il cantun garantiu ina contribuziun totala da 65 % als cuosts cun dretg da contribuziuns che muntan a 240'000 francs. Quei correspunda ad ina summa da ver 156'000 francs. Ils cuosts nets per la vischnaunca dad Ilanz/Glion muntan a 644'000 francs.

Tenor igl art. 31 lit. d cif. 1 dalla constituziun communal sto quella fatschenta vegnir approbada dallas votantas e dils votants all'urna. La votaziun all'urna ei prevedida ils 3 d'avrel 2022. A basa digl art. 35 lit. h dalla constituziun communal sto il parlament communal predeliberar tut ils projects ch'ei da suttametter alla votaziun all'urna e far ina proposta argumentada.

Proposta

Sin fundament dallas explicaziuns precedentas fa la suprastanza communal las suandontas propostas al parlament communal per mauns dalla votaziun all'urna:

- Conceder in credit supplementar brut da 1'500'000 francs incl. in'eventuala carischia per sanar las vias da fons a Ruschein.
- Conceder in credit brut dad 800'000 francs incl. in'eventuala carischia per sanar la via da fons nr. 14a el rom d'ina renovaziun periodica (PWI).
- Deducir eventualas contribuziuns da tiarzs.
- Autorisar la suprastanza communal da realisar il conclus.

Plan da survesta

